השותפין פרק ראשון בבא בתרא

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

רבינו גרשום

מוסף רש"י

גליון הש"ס

הגהות הב"ח

תורה אור השלם

דאיצטנע מינך לישנא אחרינא אמרי לה סברוה מאי מחיצה פלוגתא (ח) דכתיב [1]ותהי מחצת העדה [א]וכיון דרצו בונין את הכותל בעל כורחן אלמא [2]היזק ראיה שמיה היזק (ט) אימא מאי מחיצה גודא [3](דתנן) (י)מחיצת הכרם שנפרצה אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתיאש הימנה ולא גדרה הרי זה קידש וחייב באחריותה וטעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראיה לאו שמיה היזק אי הכי בונין את הכותל בונין אותו מבעי ליה אלא מאי פלוגתא אי הכי שרצו לעשות מחיצה שרצו לחצות מבעי ליה כדאמרי אינשי תא נעביד פלוגתא ואי היזק ראיה שמיה היזק מאי איריא רצו אפי' לא רצו נמי א"ר אסי א"ר יוחנן משנתנו [2]כשאין בה דין חלוקה והוא דרצו מאי קמ"ל (ג) דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי תנינא [3]אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפילו פחות מכאן חולקין אי מהתם הוה אמינא אפילו פחות מכאן במסיפס בעלמא קמ"ל הכא כותל וליתני הא ולא ליתני הך סיפא איצטריכא ליה [4]וכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו (ד) [5](ל"א וכי רצו מאי הוי ליהדר ביה אמר רב אסי א"ר יוחנן בשקנו מידו כו' אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו לישמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו הוה אמינא שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא קמ"ל ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים יחלוקו מאי לאו אכותל לא אמסיפס בעלמא ליתני האי ולא ליתני האי סיפא אצטריכא ליה ובכתבי הקדש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו): במאי אוקימתא למתני' בשאין בה דין חלוקה אי בשאין בה דין חלוקה כי רצו מאי הוי נהדרו בהו א"ר אסי א"ר יוחנן [6]שקנו מידן [7]וכי קנו מידן מאי הוי קנין דברים בעלמא הוא [8]בשקנו מידן ברוחות רב אשי אמר [9]כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק וזה בתוך שלו והחזיק: מקום שנהגו לבנות כו': [10]גויל אבני דלא משפיא גזית אבני דמשפיא דכתיב [2]כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית (ד)(וגו') כפיסין ארחי לבינין ליבני אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא דילמא פלגא דגזית הוא והאי טפח יתירא לביני אורבי הוא כדקאמרינן כפיסין ארחי לבינין ליבני והאי טפח יתירא לביני אורבי אמר ליה וליטעמיך כפיסין ארחי מנלן אלא גמרא גמירי לה גויל נמי אבני דלא משפיא גמרא גמירי לה איכא דאמרי אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו והאי טפח יתירא לביני אורבי דילמא מאי כפיסין אבני דלא משפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא כדקאמרינן גויל אבני דלא משפיין גזית אבני דמשפיין והאי טפח יתירא למורשא דקרנתא אמר ליה וליטעמיך גויל אבני דלא משפיין מנלן אלא גמרא גמירי לה אמר אביי שמע מינה כל ביני אורבי טפח הני מילי בטינא אבל בריכסא בעי טפי ואיכא דאמרי הני מילי בריכסא אבל בטינא לא בעי כולי האי למימרא דבגזית (פ) דכל ד' אמות גובה אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה תלתין אמהתא ולא הוה פותיא אלא שית פושכי וקם כיון דאיכא טפח יתירא קאי ובמקדש שני מ"ט לא עבוד אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי דכתיב [3]גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון רב ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור"א חד אמר בבנין וחד אמר בשנים

מא' קא משמע לן בשאין בה דין חלוקה. תע"ג דקא משמע לן דשמיה היזק ה"פ מאי קמ"ל במאי דאיירי באין בה דין חלוקה לישמעינן בשיש בה דין חלוקה [אע"ג דלא רצו] (כשלו) פלגי מ"מיתמה הא קמ"ל דאפילו באין בה דין חלוקה לאיכא למימר על מנת לעשות גודא לא איתרצאי כדפירש לעיל: כי רצו מאי הוי גודא לא פריך דאיכא למימר דקנו ושיעבדו נכסיהן לבנין הכותל אלא למ"ד פלוגתא לא מסני קנין דקנין דברים בעלמא הוא דלא מסיק אדעתיה שקנו ברוחות:

קנין דברים בעלמא הוא. כפרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף לד.) דתנן מתנה ש"ח לחיות כשואל ומוקי לה בקנו מידו התם נמי קנין דברים הוא אלא קנין גמור הוא שמשעבד את עצמו אם שלא יאמר שיעלם: **רב אשי אמר בגון שהלך בו'.** תימה לר"י מה בא רב אשי להוסיף וכי איצטריך לאשמועינן דמזקה מועלת כמו קנין ונראה לר"י דהא קמ"ל דאע"ג דקאמר לקמן מחזקת הנכסים (דף נג.) אלא כפנוי צריך למימר לו לך חזק וקני הכא כיון שאמרו לו אתה תקח רוח לפונים ואני רוח דרומית והלך והחזיק לו כל אחד בשלו זה אלא כפני זה נעשה כמי שקנו מידם ברוחות אע"פ אלא אמרו זה לזה לך חזק וקני:

ארבע אמות גובה אפותיא דה' אי טפי לא קאי. וקשיא לר"ת הא לגבינין דגריעי קאי כשלשה טפחים ועוד הא קא מזיגן דקאי בגזית טפי אפותיא ותירץ דהכי קאמר טפי לא קאי כמספסל גזית שרוצים בני אדם לבנותו שיעמוד ימים רבים כשבונים בגזית:

טרקסין. פומר ר"ת דטרק הוי כמו טרוקין גלי בלכות (דף כח.) וסין הוי סיני כלומר שהיה מפסיק וסוגר את הלוחות שנתנו בסיני שהיו מונחות בארון שהיה בנית קדשי הקדשים וי"מ טרקסין פנים וחוץ שאותה אמה היתה ספק אם מקודשת פנים או חוץ ולכן היו שם שתי פרוכת כדאמרינן ביומא (דף נא.): **שאני** התם דאיכא טפח יתירא. ה"מ לשנוי דאגב תקנה ומעזיבה קאי טפי כדאמרי' בסמוך: אמר

ט א ב ג מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הל' יד סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ה: י ד ה ו מיי' שם הל' י טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו גרשון (המשך)

דמעבד אידך אין בונין הואיל דאין בה דין חלוקה: תניא, פיסקא דמתני' אימתי אמרי' דאין חלוקה הואיל דלית בה דין חלוקה בזמן שאין שניהן רוצין: במסיפס בעלמא, חולקין הואיל ונתרצו קמ"ל רישא דמתני' דקתני כותל דלא מני כלא כותל משום היזק ראיה: וליתני הא רישא דמתני' ולא בעי סיפא לימתי. ומשני סיפא איצטריכא לה לימתי דקתני וכתבי הקדש לא יחלוקו. משום דקא נהיג בהו מנהג בזיון ואגב סיפא דלא מני דלא ליתני קתני רישא אימתי בזמן כו': בשקנו מידן. דלא מצי למיהדר בהו: קנין דברים בעלמא הוא. כלומר (אין זה) (אינה) קנין הוא עיקר כגון מתנה או מכירה או שום דבר שמראה לי התפץ שנותן למקבל וקונין מידו על כך אבל הכא שאדם אומר לחבירו נשול קנין שנשלולך כגון זה קנין דברים בעלמא הוא דלא נברר על מה נטל קנין ואמרי ליהדר בהו: שקנו מידן ברוחות. דזה הקנה לזה אותו חלק שבצד רוח מזרח וזה לזה חלק שבצד רוח מערב דחיינו קנין גמור הואיל והובייר על מה קנו: רב אשי אומר מש"ה לא מצי למיהדר בהו דהואיל דקני אע"ג דלית בה דין חלוקה כגון שהלך זה לאחר קנין להחזיק בחלקו דנעל גדר ופרץ כל שהוא ודאי בתר הכי לא מצי למיהדר: **אינקא** גויל. אבנים שנתעבו מן הדר דרדרין אין משופין והם ר' טפחים: גזית. אבנים משופין ונחן של ה' טפחים. כפיסין ארחי חצי לבינה לבינה שלימה היא ג' טפחים. מקום שנהגו לבנות בגויל דמן ו' טפחים זה נתן ג' טפח מחלקו בקרקע וזה ג' טפח. בגזית של חמש טפחים זה נתן שמחים ומחצה בקרקע וזה נתן טפחים ומחצה. כפיסין שהן טפח ומחצה זה נתן טפחים וזה נתן טפחים לפי שכשיתן זה כפיס אחד מטפח ומחצה וזה כפיס אחד מטפח ומחצה הרינו ג' טפחים עדיין צריך טינא ביני אורבי לפי שכשבניתין כפיס מכאן וכפיס מכאן [2]דאמעבא ביעיור טפח של סיד בדי שיהיו מרובקות בטינא יפה והיינו ב' טפחים מן הקרקע לכל אחד: לבינים. כותל של לבינים לא הוי אלא ג' טפחים שאין מניחין לבינה כנגד לבינה אלא זו על גב זו: דלא משפיין. שאין משופות וכפוהתות: ארחי. חצי לבינה: לבינים ליבני. הכי קרו להו בלשון [המקום]. (האי) ממאי דהאי טפח יתירא דמיתתי מתני' בגויל טפי משום דצריך הוא טפח לבורשי' דקרנא מן הכותל טפי מכותל של גזית משום דגזית משפיא וגויל לא משפיא דילמא דאי גויל לאו כו' טפחים הוי כי אם פלגא דגזית דהיינו ב' טפחים ומחצה ובש"ה צריך ליתן לכל חד וחד ג' טפחים מן הקרקע משום דהאי יהיב גויל מב' טפחים ומחצה [וכן] אידך דכי (טפי) ועבד דמיתר מתני' [בגויל] על אבני גזית משום טינא שמניחין ביני אורבי כדאמרי' כפיסין ארחי כולי ומאי דהני כפיסין דקתני מתני' ארחי נינהו דהיינו חצי לבינה והאי טפח יתירא דמיתר בכפיסין

טפי מליבנא משום (דביה) [דבינין] ארבי דלמא האי כפיסין דקתני מתני' אבנים דלא משפיין נינהו ולא מתוקנות כשאר ליבני. והאי טפח יתירא דמיתר למורשא דקרנתא שכולם מן הכותל הוא מי לא קאמרת נמי הכי כולי: אמר אביי ש"מ מתני' דקתני בכפיסים זה נותן טפחים וזה נותן טפחיים איכא למשמע מינה כל ביני ארבי טפח ליתן בלי סיד. והני מילי דמני בטפח בטינא שמגובל מחול וסיד אבל בריכסא היינו טיט חצות שמגובל במים ועפר הואיל ואינו מדובק יפה כביי ודאי טפי מטפח: למימרא דכל כותל (בוני) [שבונין] מגזית נבוה ד' בנין זה שהיא להיזק ראיה שאין צריך להגבירו אלא ד' אמות בתחנן כותל חצר שנפל וכי' והיא מאבני גזית שהם ה' טפחים וקמ"ל מתני' דאי פותיא ה' טפחים הוא כותל דגבוה ד' אמות מצי קאי הכותל אבל אי נבוה טפי מה' לא קאי בה' טפחים ורוחב: והא אמה טרקסין. הכותל שהיה מפסיק בין ההיכל לקודש הקדשים קרי ליה אמה טרקסין דעובר הכותל הוי אמה בה ה' טפחים ואי קשיא אמאי מקשה מגזית טפי מגויל וכפיסין ולובני תריץ משום דבעי לאקשויי ליה מאמה טרקסין (דבינין) [דבנן] מאבני גזית ומקדש ראשון היה נבוה ל' וההוא אמה טרקסין לא הוה פותיה אלא י' פרשני אפ"ה קם ההוא כותל והיכי אמרת עד ד' אמות בגובה קאי כותל דעבה ה' טפחים ותו לא שאני התם הואיל ואיכא טפח יתירא על ה' טפחים מצי קאי עד גובה ל': במקדש שני מאי טעמא לא עביד אמה טרקסין. אלא פרוכה כדתנן בפ' הוציאו לו (יומא נא.) שתי פרוכות היו שם ובינייהם אמה וכו': אתלתין קאי. כלומר מקדש ראשון שהיה נבוה ל' אמה בעובי אמה מצי קאי טפי לא קאי תחד אמר בבנין שהיה נבוה יותר מן הראשון:

מ) [לשון ל"ל דאיצטנע לגבי נתפסים דבנים טפי מנתפנין]: נ) [נראה ל"ל בגון לאחר כעל כרחו משום דהיזק ראיה שמיה היזק ומשמע מלא מתיקה גודא ומי' ומעמא דלא ומי']: ס) [ל"ל צריך לפנים בתמצע ומי']:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com